

گردشگری صنعتی

- تعریف و تاریخچه گردشگری صنعتی

گردشگری صنعتی شاخه ای نسبتاً جدید در حوزه گردشگری است که مکان ها و رویدادهای ناشی از حوزه تولید صنعتی را ارائه می کند. فرهنگ صنعتی به عنوان مفهوم اجتماعی-فرهنگی پیوسته در حال پویای است، که همراه با یک محیط اقتصادی متحول کننده از گذشته تا حال و آینده در حال تکامل است. گردشگران می توانند تاریخ تولید صنعتی را در موزه ها و مکان های قدیمی صنعتی کاوش کنند و از آثار هنری و نمایش هایی که با گذشته صنعتی سروکار دارند لذت ببرند. آن ها همچنین می توانند با بازدید از کارخانه ها و مناطق صنعتی بینشی در مورد واقعیت اقتصادی فعلی مناطق بازدید شده و در فرآیندهای تولید نوآورانه کسب کنند. تجربه تغییرات تولید صنعتی به گردشگران این امکان را می دهد تا تغییرات جاری در چشم انداز مناطق قدیمی صنعتی و همچنین توسعه منطقه ای و شهری را درک کنند. یا به عبارت دیگر: مردم می توانند تجربه کنند که ساکنان مقاصد گردشگری در زمان های گذشته تا به امروز بر اساس چه فعالیت هایی زندگی خود را بنا کرده اند.

- اهداف گردشگری صنعتی

اگر تمام فعالیت های اقتصادی که با تولید کالا و خدمات با استفاده از ماشین آلات و تجهیزات ساخته دست بشر سروکار دارند را بعنوان یک کل تصور کنیم، هر صنعت زیرمجموعه ای از این کل است لذا معرفی و شناخت صنعت کشور هدف در حوزه های کهن، قدیمی و تکنولوژی های نوظهور جهت برنامه ریزیهای تجاری، آموزشی، پژوهشی، سیاحتی و بازاریابی اهداف گردشگری صنعتی است.

- بسترهای گردشگری صنعتی

در این بین شناخت پایه های گردشگری صنعتی را با مراجعه به موزه های مرتبط همچو موزه نفت، موزه آب، موزه ساعت، موزه صنایع دستی، موزه ادوات نظامی، موزه هنرهای سنتی و ... برای برنامه سفر مد نظر قرار دهند و بسترهای گردشگری صنعتی باستانی، قدیمی و نوظهور را در گردشگری صنعتی مد نظر قرار دهند.

از نمونه بسترهای گردشگری صنعتی باستانی ایران میتوان آسیاب های بادی سیستان و بلوچستان، ساخت قنات در کشور کم آب ایران که در دنیا نمونه آن کم موجود است، ساخت اماکن اقامتی چند منظوره یا همان کاروانسراها، پل های قدیمی ایران همچون سی و سه پل اصفهان پل دختر و سد سازی در زمان مادها و هخامنشی تا دوران اسلام یا دیوار بزرگ گرگان، دیوار بزرگ اسکندر، دیوار سرخ که بعد از دیوار چین ساخته شده است، تخت جمشید یک معماری منحصر به فرد در دنیا است و نمونه های مختلف نام برد.

از نمونه بسترهای گردشگری صنعتی قدیمی ایران میتوان به اولین کارخانه‌ای که در ایران تولید امروزی را داشت، در تاریخ ۱۲۷۵ هجری شمسی ثبت شده است. این کارخانه یک کارخانه ریسمن‌ریسی بود که نزدیک تهران شروع به کار کرده بود. نوع پیدایش صنعت در آن زمان از نوع وارداتی و وابسته بود. در این دوران سهم صنایع در تولید ناخالص ملی کشور در حداقل خود قرار داشت. اما با شروع دوره پهلوی، قوانین زیادی برای حمایت از صنایع داخلی وضع شد، هر چند با شروع جنگ جهانی دوم، بار دیگر رکود سراغ صنعت کشور آمد. در واقع برنامه‌های چیده شده در دوره پهلوی اول به دلیل بحران‌های گوناگون که عمدتاً جنبه بین‌المللی داشت، ابرتر ماند. تا زمان پهلوی دوم خواب سرمایه ادامه داشت تا اینکه در نیمه دوم دهه ۱۳۲۰، تغییرات رو به رشدی در صنایع ایجاد شد. برنامه‌های توسعه‌ای کشور نیز از همین دهه آغاز شدند و برنامه عمرانی اول در سال‌های ۱۳۲۷ تا ۱۳۳۴ تدوین و اجرا شد. هر چند این برنامه بیشتر بر توسعه کشاورزی تمرکز داشت اما صنایع و معادن توانستند سهم ۱۴/۳ درصدی از اعتبارات را به خود اختصاص دهند. البته برنامه اول تنها دو سال تداوم یافت و با ملی شدن صنعت نفت فاز جدیدی از دوران توسعه صنعتی آغاز شد و دیگر صنعت ایران راه آهن شمال به جنوب، آستارا به گرگان نام برد و صنایع دیگر که در کلاس کوتاه ما جایی ندارد

از نمونه بسترهای گردشگری صنعتی نوظهور صنعت نانو تکنولوژی، دانش بنیان و مادر تخصصی را میتوان نام برد همچون صنایع تولیدی، صنایع خدماتی و تبدیلی، پزشکی و دامپروری، کشاورزی، معدنی، شیمیایی و فیزیک (اتمی)، نساجی، فلزی و... را میتوان نام برد و کنار این فعالیت‌ها میتوان پراکندگی ۸۲۰ شهرک صنعتی و صنایع کوچک را در کشور نام برد.

از نمونه بسترهای گردشگری صنعتی تمدنی میتوان به صنایع دستی و هنرهای سنتی اشاره کرد در این دو مورد در حوزه صنایع دستی کشور ما جزو ۵۲ کشور تولید کننده و در هنرهای سنتی جزو پنج کشور است که مقام اول را در کمیت و کیفیت دارد و مهم تر از تولید قابلیت استفاده در سبد کالای خانواده را دارد.

- عرصه های گردشگری صنعتی ۴

در ایران امروز ۳۱ گروه صنعتی فعال در سطوح بالا دستی فعالیت می کنند اما در گردشگری صنعتی نگاه ها و مبانی دیگری مد نظر است همانطور که عرض کردم گردشگری صنعتی تنها به معرفی صنایع بسنده نمیشود بلکه آموزش، تاریخ، سرگرمی، ماجراجویی و تجارت را در بر میگیرد.

برای مثال کارخانه سیمان ری، کارخانه گچ تهران، کارخانه شیشه سازی ری، معدن گچ منطقه لتیان

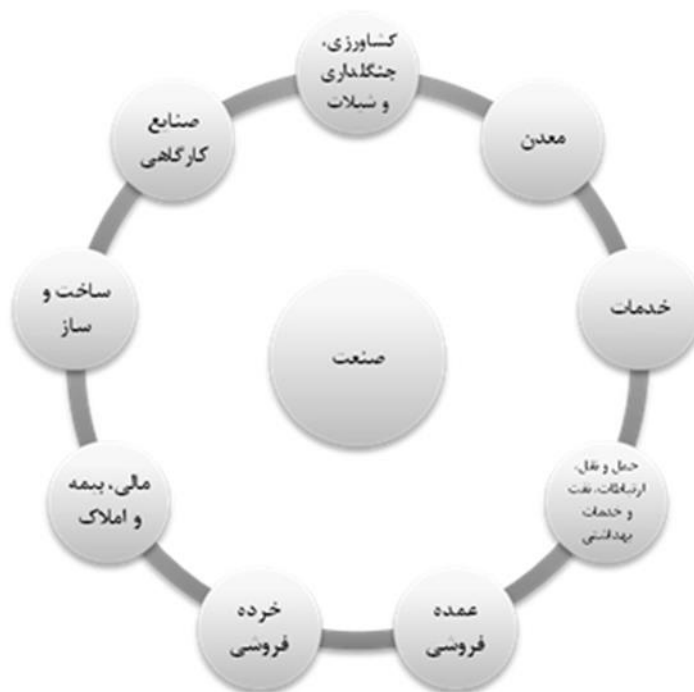
معادن مس سرچشمه، مس سونگون، زغال سنگ پابدانا، سنگ آهن چغارت، طلای زرشوران، فیروزه نیشابور، سرب و روی انگوران، ماشین سازی تبریز، قدیمی ترین کارخانه تراکتور سازی خاورمیانه

سدهای قدیمی ایران سدهای گلیپایگان (۱۳۳۶) ، سفید رود (۱۳۴۶) ، دز (۱۳۳۸) ،

سیستم آبی تاریخی شوشتر : مجموعه‌ای به هم پیوسته از ۱۳ اثر تاریخی شامل پلها، بندها، آسیاب‌ها، آبشارها، کانال‌های دست کند و تونل‌های عظیم هدایت آب هستند که در ارتباط با یکدیگر کار می‌کنند و در دوران هخامنشیان تا ساسانیان، جهت بهره‌گیری بیشتر از آب ساخته شده‌اند. در سفرنامه مادام ژان دیولافوا باستان‌شناس نامدار فرانسوی از این محوطه به عنوان بزرگ‌ترین مجموعه صنعتی پیش از انقلاب صنعتی یاد شده‌است

- پتانسیل کشور در گردشگری صنعتی

- برگزاری جلسات آشنایی با سایت
- دیدار از موزه و آرشیو سایت
- دیدار از کارخانه و بخش‌های گوناگون آن
- دیدار از سایت در شب هنگام
- ارایه دوره‌های آموزشی

شکل (۲)، منبع: فریو، برگرفته از هیل و کروس، ۱۹۷۵